



MUINSUSKAITSEAMET

Monika Korolkov

Maa- ja ruumipoliitika osakond
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
monika.korolkov@mkm.ee

Teie: 17.07.2025

Meie: 01.08.2025/ 5-14/1922-1

Seisukoht eksperthinnangule „Eesti-Läti neljanda elektriühenduse REP-i trassialternatiivide võrdlus. Mõju kultuurimälestistele ja miljööväärtuslikele aladele“.

Muinsuskaitseamet tutvus eksperthinnanguga ja esitab arvamuse kaitsealuse arheoloogiapärandi ja ajalooliste looduslike pühapaikade (riiklikud mälestised) käsitlemise kohta. Ehitismälestiste käsitleluses nõustume eksperthinnangus väljatooduga.

Sissejuhatuses lk 5 on kirjas, et arheoloogiamälestiste puhul on maakaabli ja õhuliini erinevuseks ainult kaevetööde maht energiakandjate paigalduse ajal, kuid sinna tuleb lisada, et vahe seisneb ka hooldustöödes. Ehkki õhuliini paigalduse mõju võib säilinud arheoloogilisele kultuurkihile (sh struktuuridele) olla vähene või olematu, sõltuvalt kuhu postid paigaldatakse, peab silmas pidama, et hilisemate regulaarsete liinihooldustööde tõttu on arheoloogiapärandi säilimine pidevalt ohus (nt kivististe struktuurid). Sissejuhatusse tuleb eelnevast tulenevalt lisada järgmised üldised põhimõtted, mis kehtivad kõigi arheoloogiamälestiste ja ajalooliste looduslike pühapaikade puhul:

- Maakaabel ei tohi läbida mälestiste ala. Arvestada tuleb arheoloogiliste uuringute vajadusega piirkondades, kus kaablitrass kattub osaliselt või terviklikult kaitsevööndiga. Eelistatud on elektriühenduse rajamine viisil, mis ei kahjusta ka kaitsevööndis esineda võivat kultuurikihti, st kas õhuliinina või kaitsevööndist väljaspool.
- Õhuliini puhul tuleb postide asukohad planeerida mälestise ja kaitsevööndi piirist väljapoole, kuid soovitatav oleks ka õhuliini kulgemine planeerida mälestise alast eemale hilisematest hooldustöödest tuleneva ohu tõttu arheoloogilisele kultuurkihile. Kui õhuliini alla siiski jääb mõni mälestis või selle kaitsevöönd, siis tuleb lisada sinna juurde tingimus hooldustööde läbiviimiseks: „**Õhuliinide hoolduse käigus arheoloogiamälestisel ja kaitsevööndis tehtavatel raie-
töödel mitte kahjustada pinnast. Seetõttu tuleb raie teostada tugeva pinnasega (külm või
kuiv), et nii mälestisel kui ka selle kaitsevööndis ära hoida sügavate roobaste tekkimine.**
**Raie-
tööde käigus ei tohi kahjustada mälestisi ega mälestiste tähist. Mälestiste lähiümbruses vajaduse korral teha lõiketööd käsitsi. Mineraliseerimine mälestise kaitsevööndis on keelatud, kuna see kahjustab pinnast ning seeläbi mälestise ja selle kaitsevööndi kultuurikihti. Metsa väljaveo tee kavandada mälestisest võimalikult eemale. Raie ala mälestise kaitsevööndis korrastada pärast raie toimumist. Vajadusel kohtuda enne raie teostamist koha peal Muinsuskaitseameti esindajaga, et leppida täpsemalt kokku raie ulatus ja teostamise viis kaitsevööndis ning metsa väljaveo tee asukoht.**“

Kui hooldustööd (sh raie) toimuvad mälestisel, siis tuleb eelnevalt taotleda Muinsuskaitseametilt tööde luba (MuKS § 52 lg 3), kui kaitsevööndis, siis tuleb Muinsuskaitseametile enne tööde alustamist esitada tööde tegemise teatis (MuKS § 58 lg 3 p 2).“

- Enne projekti elluviimisega seotud tööde teostamise algust peab Muinsuskaitseametilt taotlema tööde tegemise loa (MuKS § 52 lg 3). Kui tööd piirduvad ainult mälestise kaitsevööndi alaga, tuleb enne tööde algust esitada Muinsuskaitseametile tööde tegemise teatis (MuKS § 58 lg 3 p 2). Teatise esitamine Muinsuskaitseametile ei ole vajalik, kui projekt on eelnevalt ametiga kooskõlastatud.
- Kaevetöödel tuleb arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi (muuhulgas konstruktsioonide) ilmsikstuleku võimalusega. Muinsuskaitseadusest tulenevalt (§ 31 lg 1, § 60) on leidja sellisel juhul kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teatama sellest Muinsuskaitseametile.

Muinsuskaitseamet palub teha järgnevad parandused ja lisandused tabelisse:

- Fraas „kiviaja kalme“ muuta „kivikalme“.
- Lk 24 mainitud mälestised reg-nr 12507 ja reg-nr 12509 on avalikul kaardikuval vales asukohas. 2025 aastal on tehtud Muinsuskaitseameti eksperdi hinnang (https://register.muinas.ee/ftp/Arheoloogia_ekspertiisid/12507_12509.pdf) õigete piiride kohta, milles esitatud piiridest tuleb muististe säilitamise eesmärgil lähtuda. Kaablitrassi tuleb planeerida viisil, et nende rajamise mõju oleks Mäla küla mälestistele võimalikult vähene. Kuna eksperdi hinnangus tutvustati veel ühe mitte kaitsealuse muistise paiknemine trassikoridoril, peab tööde planeerimisel ka nende objektide olemasoluga arvestama. MuKS § 31 lg 1 sõnastab, et kui mistahes paigas avastatakse arheoloogiline kultuurikiht, on leidja kohustatud tööd peatama, säilitama koha muutumatul kujul ning viivitamata teavitama sellest Muinsuskaitseametit. Seega, juhul kui tööde planeerimise faasis kõnealuse kalmega ei arvestata, siis on ehitaja kohustatud leidude ilmnemisel tööd peatama ning Muinsuskaitseamet peab tegema kindlaks uuringute vajalikkuse või hindama asja vastavust riikliku kaitse eeldusele (MuKS § 31 lg 2).
- Lk 32: Mälestis reg-nr 9960 kaitsevöönd jääb trassikoridorist 13 m kaugusele (möödetud trassi kaardirakenduses). Kaitsevööndi kaguservast, mis jääb praegu endise raudtee alale, on raudtee ehitusel leitud luustikke. Seetõttu tuleb kaev- ja pinnasetööde tegemisel (nii trassi ehitustöödel kui hilisematel hooldustöödel) arvestada arheoloogiliste leidude ja arheoloogilise kultuurikihi ilmsikstuleku võimalusega. Muinsuskaitseadusest tulenevalt (§ 31 lg 1, § 60) on leidja sellisel juhul kohustatud tööd katkestama, jätma leiu leiukohta ning teavitama sellest Muinsuskaitseametit.

Lugupidamisega
(allkirjastatud digitaalselt)

Katrin Koit
Ehituspärandi nõunik
Muinsuskaitseamet

Krista Karro
krista.karro@muinsuskaitseamet.ee
looduslike pühapaikade ja arheoloogia nõunik
Muinsuskaitseamet